

Дефіцит міжособистісних стосунків як чинник кризи ідентичності у підлітковому віці

Микола Синюшко

магістрант кафедри психології,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: syniushkoml@krok.edu.ua

Юрій Живоглядов

кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: YuriyGo@krok.edu.ua
ORCID: 0000-0002-6763-2737

У сучасному суспільстві підлітковий вік є періодом інтенсивних змін та становлення особистості. Це час, коли молоді люди стикаються з різноманітними викликами та завданнями, пов'язаними з психологічним, фізіологічним та соціальним розвитком. Один з ключових аспектів цього періоду – це формування міжособистісних стосунків та ідентичності.

Також відомо, що спілкування, згідно з існуючими концепціями, визначається як суб'єктно-суб'єктні взаємозв'язки, що характеризуються постійною взаємністю та змінністю. Міжособистісні відносини залежать від активності обох сторін і реалізуються через взаємодію. Взаємодія включає різні аспекти, такі як взаємовідносини, взаємодопомога та взаєморозуміння, які сприяють узгодженості та гармонії взаємодії між людьми [3].

Із цього виходить, що дефіцит міжособистісних стосунків може впливати на формування ідентичності підлітків, що в свою чергу може викликати кризу ідентичності. У підлітковому віці особливо важливо встановлення і підтримання близьких міжособистісних зв'язків, оскільки це є періодом активного самовизначення та пошуку власної особистості [4].

Міжособистісні стосунки, які сприяють самоактуалізації, характеризуються взаємною підтримкою, підвищенням самоповаги та почуттям приналежності. Задоволення базових потреб учасників сприяє особистісному зростанню, робить їх активними членами суспільства і патріотами своєї країни [5].

Культурні норми та цінності є одним з ключових факторів, що впливають на формування ідентичності у підлітковому віці. Суспільство, у якому зростає молода особистість, надає їй набір цінностей, переконань, ідей і стандартів поведінки, які стають важливою частиною її самоусвідомлення та самоідентифікації.

Культурні норми і цінності визначають, які риси особистості є прийнятними та позитивними, а які можуть викликати негативні реакції від інших. Ці цінності можуть включати такі аспекти, як ставлення до сім'ї, релігії, гендерних ролей, моральних цінностей, освіти та культурних традицій. Вони є своєрідним орієнтиром для підлітка у розумінні того, що оцінюється суспільством і що вважається «правильним». Культурні стандарти стають базою для формування ідентичності, оскільки підліток відбирає з них ті цінності і риси, які відповідають

його власним переконанням та уявленням про себе. Цей процес відбувається через активний вибір і прийняття цінностей, які допомагають сформувати ідентичність і забезпечити певний рівень соціальної прийнятності [6].

Крім того, культурні норми та цінності впливають на ставлення підлітків до інших людей, різних соціальних груп та міжкультурні взаємини. Вони визначають, як підліток сприймає своє оточення і як взаємодіє з ним. Наприклад, певні культурні норми можуть підтримувати індивідуалізм та незалежність, тоді як інші сприяють співпраці та колективному підходу [3].

Підлітки можуть активно шукати рольові моделі, які б відповідали їхнім інтересам, цінностям та амбіціям. Вони можуть включати в себе як близькі особистості, так і далекі публічні фігури, які здатні надихнути їх своїми досягненнями. Важливо відмітити, що рольові моделі можуть бути і позитивними, і негативними, і впливати на підлітків як позитивно, так і негативно.

Соціальні групи та приналежність мають значний вплив на формування ідентичності підлітків, оскільки вони надають їм можливість взаємодіяти з різними людьми, спілкуватися, сприймати та усвідомлювати своє місце в суспільстві. Групова приналежність є важливою для підлітків, оскільки забезпечує відчуття сприйняття, підтримки, ідентифікації з певними цінностями та ідеями, що сприяє формуванню їхньої особистості.

Треба зауважити, що соціальні групи можуть бути різноманітними, такими як сім'я, друзі, шкільні спільноти, спортивні команди, релігійні організації або інші громадські об'єднання. Кожна з цих груп має свої особливості та вплив на підлітків [5].

Сім'я є першою і найближчою соціальною групою для більшості підлітків. Взаємодія з батьками та іншими членами родини формує основні цінності, переконання та поведінку підлітків. Сімейний контекст може впливати на розвиток самооцінки, почуття безпеки та довіру до інших. Друзі також мають значний вплив на формування ідентичності підлітка. Взаємодія з однолітками допомагає розвивати соціальні навички, сприяє формуванню групової ідентичності та почуття приналежності до колективу. Друзі можуть впливати на вибір інтересів, звичок та ставлення до життя [2]. Шкільні спільноти та спортивні команди також грають важливу роль у формуванні ідентичності підлітків. Участь у різних шкільних заходах, розвиває відчуття колективізму, дружби та співпраці. Релігійні організації можуть надавати підліткам певний набір цінностей та переконань, які впливають на формування їхньої особистості та життєві погляди [5].

Кожна із соціальних груп має свої неповторні характеристики та вплив на ідентичність підлітка. Взаємодія з різними групами допомагає підліткам зрозуміти себе, свої прагнення та інтереси [1].

Таким чином, міжособистісні стосунки та ідентичність у підлітковому віці є ключовими аспектами психосоціального розвитку. У підлітковому віці формування міжособистісних стосунків та ідентичності є складним процесом, який залежить від різноманітних факторів. Дослідження показали, що однією

з ключових складових успішного формування цих аспектів є якість взаємин з родинними учасниками. Сімейне середовище визначає стабільність емоційного фону підлітка і його впевненість у собі.

Список використаних джерел

1. Бедлінський О. І. Проблема періодизації підліткового віку в сучасному суспільстві. *Практична психологія та соціальна робота*, 2011, № 2. С. 49–54.
2. Краєва О. А. Подолання кризи ідентичності підлітків: тренінговий курс. *Навчально-методичний посібник*, 2021. 111 с.
3. Клочек Л.В. Розвиток процесів ідентифікації і відособлення у підлітковому і ранньому юнацькому віці: Автореф. дис. канд. психол. Наук: 19/ Національний педагогічний ун-т ім. М.П. Драгоманова. К., 2005. 20 с.
4. Краєва О.А. Криза ідентичності осіб підліткового віку. *International Journal of Education and Science*, 2019, № 4. С. 39-40.
5. Сердюк Н. І. Вплив психологічних умов формування атракції на міжособистісні стосунки підлітків. *Молодий вчений*, 2015, № 2. С. 435-438.
6. Сингаївська І.В., Федорець С. Б. Підлітковий вік як один із критичних періодів психосексуального розвитку людини. *Вчені записки Університету «КРОК»*, 2022, № 4 (68). С. 107–114.